שבועת אברהם לבני יבוס

לקוטי שיחות חלק ל · חיי שרה א · עמ' פב–פט

משיחת ש"פ ראה תשמ"ו

Avraham's Oath and the City of Yevus

GENRE Sicha — an edited talk of the Lubavitcher Rebbe, not a maamar
SOURCE Likkutei Sichos vol. 30, Chayei Sarah, sicha 1, pp. 82–89
DELIVERED Shabbos Parshas Re'eh 5746 (1986); edited and printed 5747
APPARATUS 65 footnotes plus 5 starred notes, reproduced as printed

> **A bilingual study edition** of a sicha on Pirkei d'Rabbi Eliezer's account of the Hittite oath: the Rebbe's Hebrew opposite an English translation with the elucidation woven clause by clause, deep dives at point of use, a summary for every section, and the complete footnote apparatus.

Prepared by **Shimon Rosenberg** · shimon@reshimu.ai

The week the Cave was bought.

This sicha belongs to Parshas Chayei Sarah, read this year on Shabbos 27 Cheshvan 5787 (7 November 2026). It asks how Avraham could promise away any part of a land G-d had already given him — and answers with a distinction that runs from Chevron to the Temple Mount: owning a country is not the same as owning a field.

About this edition

HOW TO READ THE ENGLISH COLUMN

Bold type renders the Hebrew words themselves. *Lighter italic is editorial elucidation — a gloss, a source, a spelled-out mechanism — woven into the sentence where a reader new to the sicha needs it.* Read only the bold and you have the sicha; read both and you have the sicha taught. The elucidation carries no authority beyond itself; where it departs from the Hebrew, the Hebrew governs.

THE HEBREW COLUMN

The Hebrew text is taken from a published digital edition of Likkutei Sichos vol. 30 and checked line by line against the printed pages 82–83 photographed for this edition. Gold badges (עמ' פג) mark where each printed page begins; this edition does not carry per-line numbers, since only two of the eight printed pages were imaged. Footnote superscripts sit where they fall; the notes are collected in the apparatus at the back.

GENRE AND STRUCTURE

This is a **sicha** — a talk of the Rebbe, edited for print — not a maamar. It has ten printed sections, א through יוד; each is one unit here: Before we read → bilingual text → deep dives → summary. Two sections carry a short *In avodah* reflection, marked editorial.

METHOD

Reshimu builds runtime governance for AI agents (the Four Gates); **Atzmut OS** is its audit and escalation layer. Text fidelity: Hebrew is never reconstructed from memory; every footnote is reproduced as printed; citations are classed VERIFIED / AS CITED / UNVERIFIED; elucidation is typographically separated from translation; nothing is asserted that cannot be traced to the printed source.

FOR SPOT-CHECK BEFORE PRINT

(1) Footnote 57, double-starred note: one digital witness ends after "שיירשו בניו את הארץ"; the other adds "פי' הכס"מ שם. אבל ראה שו"ת שאגת ארי' סמ"ט." This edition prints the longer reading — confirm against the volume. (2) Pages 84–89 were not imaged; their text rests on the digital witnesses, which agree with each other throughout the body.

The argument at a glance

1 · THE OATH
PdRE: Avraham swore Israel would not take Yevus without the Jebusites' consent.

2 · THE CLASH
G-d had promised the whole land — "to you," "to your seed." And David conquered the city anyway.

3 · THE KEY
Two ownerships: collective (by conquest) and private (by chazakah) — independent of each other.

4 · THE ANSWER
The oath covered only private title. David conquered as king, then bought as neighbor.

COLLECTIVE OWNERSHIP · בעלות כללית

The land belongs to Klal Yisrael. Acquired by **kibbush** (Yehoshua). Promised to Avraham **as head of the nation**: "*to your seed* I will give / have given this land." Exclusive — no foreign sovereignty. **David's conquest and the Mikdash site sit here.**

PRIVATE OWNERSHIP · בעלות פרטית

Each Jew's own portion. Acquired by **settling and chazakah**. Promised to Avraham **as father**: "*to you* I will give it and to your seed forever" — north, south, east, west, "walk the land." Can be shared with a nation at peace. **Efron's sale and the Jebusite oath sit here.**

King and citizen — the king owns the realm; the farmer owns his field; the king may still breach the fence.

After the Churban — collective conquest lapsed (no tithes, no shemittah), but "fields shall be bought … in a deed."

EVERY QUESTION, AND WHERE IT IS ANSWERED

ASKED	QUESTION	ANSWERED
§1 a–b	How could Avraham swear against "to you I will give it" / "to your seed I have given"?	§8 — the oath concerned only private title; sovereignty was never sworn away.
§1	How could the oath bar Yehoshua?	§9 — Yehoshua's era was settlement: Jews taking Jebusite homes as private owners.
§2	Oath valid, lapsed, valid again?	§10 — conquest is collective (oath untouched); purchase satisfies the private-title oath.
§2	Why remove the idols?	§10 — the Jebusites misused the oath to claim sovereignty.
§2	Why Yehoshua no, David yes?	§9 — David took the Mikdash site for the whole people: collective, outside the oath.
§3 a	Why pay if he could take it by law?	§5 — he wanted private title, which is bought.
§3 b–d	Why "take"? Chillul Hashem? Law depending on their will?	§5 — refusal would reveal the collective promise was due: a sovereign's right.
§3 e	Why cite "to your seed" and not "to you"?	§6–7 — "to your seed" is the collective grant; "to you" is the private, father-to-son grant.

Words you need

פרקי דר' אליעזר	*Pirkei d'Rabbi Eliezer*	Aggadic Midrash (attr. R. Eliezer ben Hurkanus); ch. 36 holds the Hittite oath.
רד"ל	*Radal*	R. David Luria's commentary on PdRE — emends the text, raises the David question, offers answers the Rebbe weighs.
בני חת / בני יבוס	*Bnei Ches / Bnei Yevus*	The Hittites of Chevron; per PdRE the Jebusites of Jerusalem "were Hittites."
עיר היבוס	*Ir HaYevusi*	The Jebusite city — Jerusalem before David.
גר ותושב	*ger v'toshav*	"Sojourner and resident" (23:4): a foreigner under another's rule vs. one at home as of right.
מן הדין	*min hadin*	"By law" — by right, not by force.
בעלות כללית	*ba'alus klalis*	Collective ownership — the land belongs to Klal Yisrael as a whole; acquired by conquest.
בעלות פרטית	*ba'alus pratis*	Private ownership — each Jew's own portion; acquired by settling and chazakah.
כיבוש	*kibbush*	Conquest; the act that makes the land collectively Israel's (and can be undone by another conquest).
חזקה	*chazakah*	Taking possession by acting as owner — fencing, working, walking the land.
דינא דמלכותא דינא	*dina d'malchusa dina*	"The law of the kingdom is law" (Gittin 10b) — royal authority over private property.
מלך פורץ גדר	*melech poretz geder*	"A king may breach a fence" for a royal road (Bava Basra 100b).
חילול השם	*chillul Hashem*	Desecration of G-d's Name — here, the appearance of breaking an oath.
שבועה לגבעונים	*oath to the Givonim*	Yehoshua's treaty, kept despite fraud to avoid chillul Hashem (Gittin 46a).
איגלאי מילתא	*igla'i milsa*	"The matter is revealed" — a fact true all along that only now becomes known.
מאמרו של הקב"ה מעשה	*"His word is a deed"*	Bereishis Rabbah 44:22 — G-d's "I have given" is a completed act.
צבור לא מת	*tzibbur lo meis*	"A community does not die" (Horayos 6a) — Klal Yisrael is one entity across generations.
למס עובד	*l'mas oved*	Tributaries — a non-Jewish population at peace under Israel's rule.

ואכ"מ / צ"ע	*v'ein kan makom / tzarich iyun*	"This is not the place to elaborate" / "needs further study" — the Rebbe's markers of open threads.

Abraham's oath to the Jebusites — and why it should be impossible

BEFORE WE READ

Bereishis 23 tells how Avraham bought the Cave of Machpelah from Efron the Hittite. Pirkei d'Rabbi Eliezer (ch. 36) adds a detail the verses do not: before the sale the Hittites made Avraham swear that his descendants would not take the city of Yevus — later Jerusalem — except with its inhabitants' consent. The Rebbe opens by setting that Midrash against two explicit Divine promises, and then sharpens it with Sifri and Rashi, who treat the oath as a real legal bar that kept Yehoshua's army out of Jerusalem.

עמ' פב **א.** איתא בפרקי דר' אליעזר[1], שכאשר בא אברהם לקנות את מערת המכפלה מאת בני חת "אמרו לו אנו יודעים שהקב"ה עתיד ליתן לך ולזרעך את כל הארצות האל כרות עמנו שבועה[2] שאין בני ישראל יורשים את עיר יבוס כי אם ברצונם של בני יבוס (ש"חתיים היו"[3]) — וכרת עמהם ברית[4] — ואח"כ קנה את מערת המכפלה".

It is related in Pirkei d'Rabbi Eliezer — *the early aggadic work attributed to the Tanna Rabbi Eliezer ben Hurkanus, chapter 36* — **that when Avraham came to buy the Cave of Machpelah from the children of Ches, "they said to him: 'We know that the Holy One, blessed be He, will in the future give to you and to your seed all these lands. Make an oath with us that the children of Israel will not inherit the city of Yevus except with the consent of the people of Yevus'** — *and footnote 2 lists how the parallel witnesses word it: "oath," "covenant," or both* — **(who** — *the Midrash says just before* — **"were Hittites") — and he made a covenant with them** *(so the Radal emends the text, following the Yalkut)* **— and afterwards he bought the Cave of Machpelah."** *The order matters: oath first, purchase second. The Rebbe will return to that sequence in §8.*

וצריך ביאור:

א) איך הסכים אברהם לכרות עמהם שבועה שלא ירשו בני ישראל את עיר היבוס — היפך הבטחת הקב"ה אליו "את כל הארץ גו' לך אתננה ולזרעך עד עולם"[5].

This needs explanation: *the Rebbe lists the difficulties one by one.* **(a) How could Avraham agree to swear to them that the children of Israel would not inherit the city of the Jebusite — the very opposite of G-d's promise to him, "All the land ... to you I will give it, and to your seed, forever"** *(Lech Lecha 13:15)***?** *Yevus is part of "all the land." An oath to withhold it seems to contradict a Divine guarantee.*

ב) הרי עשיריות בשנים לפני זה כרת ה' את אברם ברית לזרעך נתתי את הארץ הזאת[6].

(b) After all, decades before this — *the sale of the Cave follows Sarah's death at 127, when Avraham was 137* — **G-d had made a covenant with Avram: "To your seed I have given this land"** *(15:18, the Covenant Between the Parts). This is a sharper problem than (a): not a promise about the future but a covenant already sealed. Could a human oath undo a Divine covenant?*

ביותר יש לתמוה ע"פ המפורש בהמשך דברי הפרקי דר"א ד"כשבאו ישראל לארץ. . לא היו יכולין ליכנס (בעיר היבוסי) מפני אות ברית שבועת אברהם. . וכשמלך דוד ורצה ליכנס. לא הניחו אותו. . מכח ברית שבועת אברהם". וכן הוא בספרי[7] דמש"נ גבי יהושע[8] "ואת היבוסי יושבי ירושלים לא יכלו בני יהודה להורישם", פירושו "יכולים היו אבל אינן רשאים" (וכמפורש ברש"י[9] שהאיסור הוא "לפי שכרת להם אברהם ברית כשלקח מהם מערת המכפלה"), הרי ששבועת אברהם הטילה איסור[10] על בנ"י לכבוש את ירושלים[11].

And it is even more astonishing in light of what is stated explicitly in the continuation of Pirkei d'Rabbi Eliezer: "When Israel came into the land ... they could not enter *(the Jebusite city)* **because of the sign of the covenant of Avraham's oath ... and when David reigned and wished to enter ... they did not let him ... by force of the covenant of Avraham's oath."** *So the oath was not a dead letter — it actually held Israel back for centuries.* **And so too in the Sifri** *(Re'eh 12:17)***: what is said of Yehoshua's era, "And the Jebusites, the inhabitants of Jerusalem — the children of Yehudah could not dispossess them"** *(Yehoshua 15:63)***, means "they were able, but they were not permitted"** *— the obstacle was legal, not military —* **(and as Rashi states explicitly, the prohibition was "because Avraham made a covenant with them when he took the Cave of Machpelah from them"). Thus Avraham's oath imposed a prohibition** *(footnote 10: not, as Rashi on Yehoshua has it, the oath to Avimelech — that one had expired by David's day)* **upon Israel against conquering Jerusalem.** *The question is now at full strength: a binding human oath that appears to override the Divine gift of the land.*

DEEP DIVE

Pirkei d'Rabbi Eliezer and the Radal

Pirkei d'Rabbi Eliezer ("PdRE") is an aggadic Midrash arranged as a narrative history from Creation onward; chapter 36 contains the account of the Hittite oath. Its standard commentary is that of Rabbi David Luria (the *Radal*, 1798–1855), whose textual emendations and questions run through this sicha: the Rebbe adopts his reading "and he made a covenant with them" (fn. 4), cites his question on David (fn. 14), and then disagrees with two of his answers (fns. 16, 21). Footnote 2 is a small collation of witnesses — PdRE, Yalkut Shimoni on Yehoshua and on Vayeira, the Aruch, and Abarbanel — showing that the agreement is called "oath," "covenant," and "covenant and oath" in different sources. The Rebbe notes it and moves on (ואכ"מ): nothing in the argument turns on the wording.

SUMMARY

A Midrash says Avraham swore to the Hittites that Israel would not take Yevus without its people's consent — and Sifri and Rashi confirm the oath actually barred Yehoshua from Jerusalem. That collides with two Divine guarantees: "to you I will give it ... forever" and "to your seed I have given this land." How could a human oath stand against them?

David at the gates of Yevus — had the oath lapsed or not?

BEFORE WE READ

The same Midrash continues the story into King David's reign. The Jebusites refused him entry on the strength of Avraham's oath, which they had engraved on idols at the city gate; David's men removed the idols, Yoav went up first, and the city fell (II Shmuel 5). Then, the Midrash adds, David bought the city. Each step implies something different about whether the oath was still binding. The Rebbe lays out the contradiction and adds a second question: why could David take what Yehoshua could not?

Further on in Pirkei d'Rabbi Eliezer it is related that when they did not let David enter the city, "they said to him: 'You cannot enter the city of the Jebusite until you remove all these idols on which is written that oath of Avraham.' David said to his men: 'Whoever goes up first and removes these idols on which is written the sign of the covenant of Avraham's oath shall be head.' And Yoav ben Tzeruyah went up first, etc." (and as is explicit in the verse *(II Shmuel 5:7)*, David captured the city). And *the Midrash* concludes there: "Afterwards — *a good while later, footnote 13 notes, as the end of II Shmuel describes* — **he bought the city of the Jebusite for Israel by a perpetual deed, as an everlasting possession."**

ב. להלן שם בפרקי דר"א מסופר, דכאשר לא הניחו את דוד ליכנס בעיר ו"אמרו לו אין אתה יכול ליכנס בעיר היבוסי עד שתסיר כל הגלולים הללו שכתוב עליהם אותו שבועת אברהם, אמר דוד לאנשיו כל מי שיעלה בראשונה ויסיר את הגלולים הללו שכתוב עליהם אות ברית שבועת אברהם יהי' לראש ועלה בראשונה יואב בן צרוי' עמ' פג כו'" (וכמפורש בכתוב[12] שדוד לכד את העיר). ומסיים שם (בפדר"א): "ואח"כ[13] קנה את עיר היבוסי לישראל בכתב עולם לאחוזת עולם".

And this is not understood (as the commentators — *the Radal, letter 96, and Abarbanel* — **asked): From the beginning of the account, that they did not let David enter the city "by force of the covenant of Avraham's oath," it is proven that in David's days the oath was still in force;**

ואינו מובן (וכמו שהקשו במפרשים[14]):

מתחילת הענין, שלא הניחו לדוד ליכנס לעיר "מכח ברית שבועת אברהם", מוכח שבימי דוד עדיין היתה השבועה קיימת;

but from the continuation of the story, that Yoav fought the Jebusites and captured the city (as the verse states explicitly), it implies that Avraham's oath had already lapsed. *If the oath still bound Israel, conquering the city would violate it.*

אבל מהמשך הסיפור, שנלחם יואב עם בני יבוס ולכד את העיר (כמפורש בכתוב), משמע ששבועת אברהם כבר בטלה.

[And what is more: if Avraham's oath had not lapsed — what was the use of removing the idols with the oath written on them? Can such a removal annul the force of the oath?! *An oath is not an*

[ועוד זאת: אם שבועת אברהם לא בטלה — מהי התועלת בהסרת הגלולים עם השבועה הכתובה

inscription; erasing the text does not erase the obligation. (The Jebusites did taunt David in those terms — fn. 15 reads it as mockery.) **Rather, one must say the oath had already lapsed** *(fn. 16 rejects the Radal's alternative that David removed the idols simply because he loathed them nearby)***, and it was permitted to capture the city; and the reason he ordered the images removed is (as the commentators write) "only because it was a kind of desecration of G-d's Name as long as they stood — like the matter of the oath to the Givonim"** *(Gittin 46a; Rambam, Laws of Kings 6:5)* **(that is, since in the Jebusites' view the oath was still in force, the reminder of the oath had to be removed to prevent chillul Hashem).]**

עליהם? וכי בכוחה של הסרה זו לבטל תוקפה של השבועה[15]?! ועכצ"ל שכבר בטלה שבועת אברהם[16], והי' מותר ללכוד העיר, והטעם שצוה להסיר הצלמים הוא (כמ"ש במפרשים[17]) "רק מפני שהי' זה כעין חלול ה' כ"ז שהיו עומדים, כענין השבועה לגבעונים"[18] (ז.א. היות שלפי דעתם של היבוסים עדיין השבועה קיימת היו צריכים לבטל זכר השבועה למנוע חילול השם)].

Whereas from the end of the account, that "afterwards he bought the city of the Jebusite for Israel by a perpetual deed, as an everlasting possession," it implies that he bought the city so that its acquisition would be "with the consent of the people of Yevus" *— i.e., precisely to satisfy the oath, which means it was still in force after all***! So the story swings three ways: oath binding (entry refused) → oath lapsed (city conquered) → oath binding (city purchased).** *(Fn. 19: the Yalkut, Aruch and Abarbanel lack the words "except with their consent" — but PdRE has them.)*

ואילו מסיום הענין, ש"אח"כ קנה את עיר היבוסי לישראל בכתב עולם לאחוזת עולם", משמע שקנה את העיר כדי שרכישת העיר תהי' "ברצונם של בני יבוס"[19]!

It also needs explanation: what changed, that at the time of Yehoshua's conquest "they could not ... dispossess them" — that they were not permitted to dispossess them because of the oath (even though they had been commanded, "You shall dispossess all the inhabitants of the land, etc." *(Masei 33:52)***) — while for David it was permitted to capture the city?** *Footnote 21 tests and rejects the Radal's answer (that the command "do not let a soul live" cancelled the covenant — but then it would have been cancelled for Yehoshua too) and the Zayis Ra'anan's (that the Jebusites broke faith first — the Radal himself notes no source says so).*

עוד צריך ביאור: ע"י מה נשתנה, שבעת כיבוש יהושע "לא יכלו גו' להורישם", שלא היו רשאים להורישם מפני השבועה (אף שנצטוו "והורשתם את כל יושבי הארץ וגו'"[20]), ולדוד הי' מותר ללכוד העיר[21]?

DEEP DIVE

The oath to the Givonim — chillul Hashem as a legal force

When the Givonim tricked Yehoshua into a treaty (Yehoshua 9), the oath was technically void — it had been obtained by fraud. Yet Israel kept it. The Gemara (Gittin 46a) explains: not because the oath bound them, but because breaking it would profane G-d's Name in the eyes of the nations, who would see only that Israel broke an oath. The Rambam codifies the principle in Laws of Kings 6:5. The commentators borrow that model for David: the oath had lapsed, but the Jebusites still believed in it, so its visible reminder had to go before battle. The Rebbe finds the model inadequate here — the Midrash links the idols' removal to the oath itself — and the rest of the sicha builds a different solution.

SUMMARY

The David story pulls three ways: the Jebusites block him by the oath (still valid), Yoav conquers the city (lapsed), David then buys it (valid again). And a second question: why was Yehoshua forbidden to take Jerusalem while David was permitted?

"A sojourner and a resident" — five questions on Avraham's words

BEFORE WE READ

To unlock the oath the Rebbe turns back to the negotiation itself. Avraham tells the Hittites, "I am a sojourner and a resident among you" (23:4). Rashi, from Bereishis Rabbah, reads it as a conditional: if you agree, I am a sojourner who buys; if not, I am a resident who takes it by right, since G-d said, "To your seed I will give this land." The Rebbe asks five questions on that one line — the last of which turns on which Divine promise Avraham chose to cite.

This will be understood by first introducing the exchange between Avraham and the children of Ches cited by our Sages:

ג. ויובן זה בהקדם הדו"ד בין אברהם ובני חת שהובא ברז"ל:

On the verse "I am a sojourner and a resident among you" our Sages said *(Rashi on the verse, from Bereishis Rabbah 58:6)***: "If you wish, I am a sojourner; and if not, I will be a resident and take it by law** *(Bereishis Rabbah: "... and if not, master of the house")*, **for the Holy One, blessed be He, said to me, 'To your seed I will give this land'"** *(Lech Lecha 12:7)*.

על הפסוק[22] "גר ותושב אנכי עמכם" אמרו רז"ל[23]: "אם תרצו הריני גר ואם [עמ' פד] לאו אהי' תושב ואטלנה מן הדין[24] שאמר לי הקב"ה[25] לזרעך אתן את הארץ הזאת".

This needs explanation: (a) Since he was able to take it "by law" — why did he exert himself so much to buy the Cave of Machpelah (and for full price *— four hundred silver shekels, 23:9, 16*)**?**

וצריך ביאור:

א) מכיון שביכלתו ליטלנה "מן הדין" — למה השתדל כ"כ לקנות את מערת המכפלה (ובכסף מלא[26])?

(b) When Avraham told the children of Ches "I will take it by law," he certainly intended that they believe him *(and PdRE shows they did: "We know that the Holy One will give you ...")* **that G-d had promised him this land; if so, their refusal achieves nothing, and they will give it to him willingly. Why then did he say "I will take it," which means against their will?** *If both parties accept the Divine grant, "taking" is the wrong word — it would simply be handed over.*

ב) כשאמר אברהם לבני חת "אטלנה מן הדין" התכוון בודאי שיאמינו לדבריו[27] שהקב"ה הבטיח לו הארץ הזאת, וא"כ אין תועלת בסירובם ויתנוה לו מרצונם הטוב — ולמה אמר "אטלנה" שמשמעו בע"כ?

(c) If he were to take it by strength of hand and against their will *(fn. 28: not by force of arms — but against their will by right of law)* **— that would be a chillul Hashem among the children of Ches (to whom Avraham was known as "a prince of G-d"** *(23:6)*, **renowned**

ג) באם הי' לוקחה בחוזק יד ובע"כ[28] — יש בזה משום חילול השם אצל בני חת (שאברהם הי' מוכר אצלם כ"נשיא אלקים"[29], ומפורסם כאיש שהנהגתו היא בתכלית החסד, היושר והצדק[30]).

as a man whose conduct is the height of kindness, uprightness and justice — *"that he command ... to do charity and justice," 18:19*).

(d) From the precise wording, "If you wish, I am a sojourner; and if not, I will be a resident," it implies that his being a sojourner or a resident depends on the will of the children of Ches. That is: if the children of Ches are willing to sell the Cave of Machpelah, then "I am a sojourner" and cannot take it by law; only when they are unwilling ("and if not") — then "I will be a resident and take it by law." And this is puzzling: how is it possible that the "law" — whether Avraham is permitted to take the Cave or not — should depend on the will of the children of Ches? *A legal right does not switch on and off with the other party's mood. (Fn. 32 notes a variant, "if I wish," that would move the condition to Avraham.)*

ד) מדיוק לשונו "אם תרצו הריני גר ואם לאו אהי' תושב"[31] משמע, שהיותו גר או תושב תלוי ברצונם של בני חת. כלומר: אם ירצו בני חת למכור את מערת המכפלה, אזי "הריני גר" שאי אפשר לו ליטלנה מן הדין, ורק כשאין רצונם בכך ("ואם לאו"), אזי — "אהי' תושב ואטלנה מן הדין".

ותמוה: איך יתכן לומר שה"דין", אם מותר לאברהם ליטול את מערת המכפלה או לא, יהי' תלוי ברצונם[32] של בני חת?

(e) Why did Avraham bring the proof (that he may take it by law) from G-d's promise "To your seed I will give this land" — where the giving is to Avraham's seed — and not from the promise of giving to Avraham himself: "All the land ... to you I will give it" *(13:15, 17)*? *Avraham is the one standing in Chevron. The promise naming him personally seems the stronger proof.*

ה) מדוע הביא אברהם את ההוכחה (שהוא יכול ליטלנה מן הדין) מהבטחת הקב"ה "לזרעך אתן את הארץ הזאת" — שהנתינה היא לזרעו של אברהם — ולא מהבטחת הנתינה לאברהם עצמו — "את כל הארץ גו' לך אתננה"[33]?

According to the Midrash *(Bereishis Rabbah)*, **where the proof is from G-d's having told him "To your seed I have given this land"** *(15:18)*, **it fits well — for that verse is not a promise about the future but in the past tense; as the Yerushalmi** *(Challah 2:1)* **puts it, "'To your seed I have given' — I have already given"; and as the Midrash** *(Bereishis Rabbah 44:22)* **says on this verse, "The Holy One's word is a deed." If so, this statement of G-d ("to your seed I have given") outranks even "to you I will give it," which is only a promise about the future;**

לפי המדרש[34], שההוכחה היא מזה שא"ל הקב"ה "לזרעך נתתי את הארץ הזאת"[35], אתי שפיר — כי כתוב זה אינו הבטחה על העתיד, אלא ל' עבר, בלשון הירושלמי[36] "לזרעך נתתי — כבר נתתי", וכדאיתא גם במדרש[37] על כתוב זה, ש"מאמרו של הקב"ה מעשה". וא"כ עדיפא אמירה זו של הקב"ה ("לזרעך נתתי") גם לגבי האמירה "לך אתננה" שהיא רק הבטחה על העתיד;

but according to Rashi, where the proof is from "To your seed I will give this land" *(future tense, 12:7)* **— the difficulty stands, as above: why did he not cite the promise "to you I will give it"?** *(Fn. 38 points to two other treatments of Rashi's choice — on the level of derash, Likkutei Sichos vol. 15 p. 146ff., and of halachah, p. 204ff. This sicha gives the answer on the level of pshat.)*

אבל לפי פרש"י, שההוכחה היא מ"לזרעך אתן את הארץ הזאת" — קשה, כנ"ל: מדוע לא הביא ההבטחה "לך אתננה"[38]?

DEEP DIVE

“I have already given” — speech as act

Two sources make the past tense of 15:18 legally decisive. The Yerushalmi (Challah 2:1) reads “to your seed I have given” as a completed transfer, and draws halachic consequences from it for the status of the land. Bereishis Rabbah 44:22 generalizes: “the Holy One’s word is a deed” — when G-d says “I have given,” the giving has happened. On that reading Avraham’s claim rests on a title already conveyed, which no future promise can match. That explains the Midrash’s proof-text. Rashi, however, cites the future-tense 12:7, and so the question returns: why not the more personal promise, “to you I will give it”? The answer will come in §6–7.

SUMMARY

Five questions on “sojourner or resident”: why pay if he could take it by law; why “take” if they believed him; wouldn’t taking be chillul Hashem; how can a legal right depend on the other party’s wish; and why cite the promise to his seed rather than the promise to himself?

The key: two kinds of ownership

BEFORE WE READ

Here is the hinge of the sicha. Israel's ownership of the land has two layers. Collective ownership — the land belongs to the people as a whole — came through conquest. Private ownership — each Jew's own field — came through settling and taking possession (chazakah). The two are independent: either can exist without the other. The Rebbe proves it from the law of the king and from the period after the First Temple's destruction.

עמ' פה **ד.** וי"ל הביאור בכל זה:

And the explanation of all this may be said *(וי"ל — the Rebbe's characteristic modest framing of a novel answer)***: In the ownership of the children of Israel over the Land of Israel there are two particulars: collective ownership** *(בעלות כללית)* **— that the whole land belongs to the community of Israel; and private ownership** *(בעלות פרטית)* **— that each individual Jew has a private portion in the land belonging (only) to him.**

בבעלות בנ"י על ארץ ישראל יש שני פרטים: בעלות כללית — זה שכל הארץ שייכת לכלל ישראל, ובעלות פרטית — זה שכל אחד מישראל יש לו חלק פרטי בארץ השייך (רק) אליו.

And these two modes of Israel's ownership of the land came about in practice *(fn. 39: although the land is our inheritance from the Avos, the Alter Rebbe rules it "was acquired by them only through chazakah")* **through two acts of acquisition** *(kinyanim)***: collective ownership came through the conquest of the land by Yehoshua, etc., by which the land as a whole was acquired for the community of Israel; and the private ownership of each Jew over his own portion was effected through settling and chazakah — each one settled and took possession of his portion** *(fn. 40, the Mikneh: chazakah here is the division among the Jews themselves, each acquiring his share — not acquisition from the Canaanites)***.**

ושני אופני בעלות אלו דבנ"י בארץ ישראל באו בפועל[39] על ידי שני קנינים: הבעלות הכללית באה ע"י כיבוש הארץ ע"י יהושע כו', שעי"ז נקנית כללות א"י לכלל ישראל, והבעלות הפרטית דכאו"א מישראל בחלקו הפרטי נעשית על ידי ישיבה וחזקה, שכ"א ישב והחזיק בחלקו[40].

Moreover: these two modes of ownership are not dependent on one another; there can be collective ownership without private ownership, and private ownership without collective ownership.

זאת ועוד: שני אופנים אלה בבעלות אינם תלויים זב"ז; אפשר להיות בעלות כללית בלי בעלות פרטית ובעלות פרטית בלי בעלות כללית.

The explanation of this: Collective ownership does not negate private ownership — like a king's ownership of his realm: although the entire country is in the king's domain *(Shulchan Aruch HaRav, Laws of Hefker, sec. 3)***, this does not negate each citizen's private ownership of his own property (his house, his field, etc.). Rather, by virtue of the king's ownership of the whole**

הסברת הדבר:

בעלות כללית אינה שוללת הבעלות הפרטית, וכמו בעלות המלך על המדינה שלו, דעם היות שכל הארץ כולה היא ברשות המלך[41], מ"מ אין זה שולל בעלותו

land certain laws apply even to each person's private property — "the law of the kingdom is law" *(dina d'malchusa dina, Gittin 10b)* — and therefore he must pay taxes to the king on that property, and under certain conditions the king may even take a private person's property *(Rambam, Laws of Theft 5:11ff.; Laws of Kings ch. 4)*, as in the law that "a king may breach a fence ... and none may protest" *(Bava Basra 100b; Sanhedrin 20b)*, etc. *The king's ownership sits above the citizen's; it does not replace it.*

הפרטית של כאו"א מבני המדינה על רכושו הפרטי (ביתו, שדהו וכו'), אלא שמצד בעלותו של המלך על כל הארץ חלים כמה דינים גם על הרכוש הפרטי של כאו"א — דדינא דמלכותא דינא[42], ולכן מוטל עליו לשלם מסים למלך על רכוש זה, ועד שבתנאים מסויימים יכול המלך ליטול גם את רכושו של האיש הפרטי[43], וכהדין ד"מלך פורץ גדר. . ואין ממחין בידו"[44], וכו'.

Conversely, private ownership does not (necessarily) bring collective ownership *— fn. 45: Avraham's and Yitzchak's wells, and Yaakov's purchase of a field from the sons of Chamor, prove it: private holdings in a land the Avos did not rule*. As we find after the destruction of the First Temple: even if you say that Israel's collective ownership of the land was annulled *(conquest cancels conquest: Babylon's conquest undid Yehoshua's)* — "since the land was taken from their hands, the conquest was annulled," to the point that "it was exempted by Torah law from tithes and shemittah, for it is not of the Land of Israel" *(Rambam, end of Laws of the Temple, ch. 6)* — nonetheless the individual's ownership of his land remained, as it says in Yirmiyahu *(32:44)*, "Fields shall be bought for silver, and written in a deed and sealed" *— Rabbeinu Gershom (fn. 48): so that when you return from exile you can show your deed* — for private ownership does not depend on collective ownership.

ולאידך, בעלות הפרטית אינה מביאה (בהכרח) בעלות כללית[45]. וכמו שמצינו לאחרי חורבן הראשון, דאף את"ל שבטלה בעלותם הכללית של בנ"י על הארץ[46] — ד"כיון שנלקחה הארץ מידיהם בטל הכיבוש" ועד ש"נפטרה מן התורה ממעשרות ומשביעית שהרי אינה מן ארץ ישראל"[47] — מ"מ נשארה בעלות היחיד על קרקעו, וכמש"נ בירמי'[48] "שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום", כי אין הבעלות הפרטית תלוי' בבעלות הכללית.

DEEP DIVE

Two acts of acquisition: kibbush and chazakah

Halachah knows several modes of acquiring land — money, deed, chazakah (acting as owner: fencing, plowing, "walking the land"). For the land as a whole, the Rishonim discuss *kibbush*, conquest, as the act that makes it Eretz Yisrael in the halachic sense — which is why, per the Rambam, the Babylonian conquest could undo it ("conquest cancels conquest"). The Rebbe maps the two layers of ownership onto these two acts: **kibbush → collective**, **chazakah → private**. Footnote 39 holds the tension: the land is an inheritance from the Avos (Bava Basra 119b), yet the Alter Rebbe rules it was acquired only by chazakah.

DEEP DIVE

The king's fence

"A king may breach a fence to make a road for himself, and none may protest" (Bava Basra 100b; Mishnah Sanhedrin 20b). The law presupposes two owners of the same field: the farmer, whose fence it is, and the king, whose realm overrides it for public need. The same structure gives *dina d'malchusa dina* and royal taxation. This is the analogy that will carry the rest of the sicha: Avraham buys the farmer's title; David exercises the king's.

SUMMARY

Israel owns the land in two independent ways: collectively (by conquest) and privately (by settling each portion). A king can own the realm while citizens own their fields; after the Churban, private deeds survived while the collective conquest lapsed.

The Cave: a private deed inside Hittite sovereignty

BEFORE WE READ

Apply the distinction to Chevron. The Hittites held collective sovereignty there; Efron held private title to the field and cave. Avraham's purchase gave him only Efron's private title — the realm stayed Hittite. That is "I am a sojourner." Only if the Hittites refused, and so tried to keep Sarah from burial beside Adam and Chava, would it become clear that the time for the collective promise had come — "I will be a resident and take it by law."

Accordingly, Avraham's words to the children of Ches are understood — "If you wish, I am a sojourner; and if not, I will be a resident and take it by law": the difference between the mode of "I am a sojourner" (by the children of Ches selling him the Cave) and the mode of "I will be a resident and take it by law" lies in the nature of Avraham's ownership of the Cave of Machpelah:

ה. ועפ"ז מובנים דברי אברהם לבני חת — "אם תרצו הריני גר ואם לאו אהי' [עמ' פו] תושב ואטלנה מן הדין": החילוק בין האופן ד"הריני גר" (עי"ז שבני חת ימכרו לו את מערת המכפלה) להאופן ד"אהי' תושב ואטלנה מן הדין" — הוא בגדר הבעלות של אברהם על מערת המכפלה:

The Cave of Machpelah, like all the land around it, was then in the domain and collective ownership of the children of Ches, and Avraham's request to buy it from Efron was only to acquire the private ownership (Efron's) of that place; even afterwards its collective ownership would remain in the hands of the children of Ches (for we do not find that Avraham conquered the kingdom of Ches). *He bought a field, not a country.*

מערת המכפלה, כמו כל הארץ סביב לה, היתה אז ברשותם ובבעלותם הכללית של בני חת, ובקשת אברהם לקנותה מעפרון היתה רק לרכוש את הבעלות הפרטית (דעפרון) של מקום זה, אבל גם אח"כ תשאר בעלותה הכללית בידי בני חת (שלא מצינו שאברהם כבש מלכות בני חת).

And that is "I am a sojourner" — for the land remained in the prior ownership of the children of Ches, and Avraham is a "sojourner" *(ger — a foreigner living under another's rule)* **buying private property in the realm — in the kingdom — of the children of Ches.** *Answers question (a): he pays because what he wants is exactly the thing money buys — private title.*

וזהו "הריני גר" — כי הארץ נשארה בבעלותם הקודמת של בני חת, ואברהם הוא "גר" הקונה רכוש פרטי במדינת — במלכות בני חת.

However, all this is if the children of Ches agree to sell him the Cave; but "if not — I will be a resident and take it by law," where taking the Cave would be a consequence (and continuation) of the collective ownership of the Land of Israel. *Tosav, "resident," here means one who holds the land as its sovereign.*

אמנם כל זה הוא אם יסכימו בני חת למכור לו את מערת המכפלה, אבל "אם לאו — אהי' תושב ואטלנה מן הדין", שנטילת המערה תהי' תוצאה (והמשך) מהבעלות הכללית על ארץ ישראל.

והביאור: אברהם ידע שאדם וחוה קבורים במערת המכפלה[49], ובאם לא יסכימו בני חת למוכרה לו (באופן שתגיע לו הבעלות הפרטית), וירצו להכריחו לקבור שרה במק"א לא אצל חוה צלע מצלעותיו דיציר כפיו של הקב"ה, הרי איגלאי מילתא שכבר הגיע זמן קיום ההבטחה "לזרעך אתן את הארץ הזאת", ותנתן לו (גם) הבעלות הכללית — "אטלנה מן הדין"[50].

The explanation: Avraham knew that Adam and Chava were buried in the Cave of Machpelah *(Rashi on 23:2 — hence "Kiryas Arba," the city of four couples)***, and if the children of Ches would not agree to sell it to him (in a way that private ownership would come to him) and would seek to force him to bury Sarah elsewhere — not beside Chava, the rib of** *Adam,* **the handiwork of the Holy One — then it would become revealed** *(איגלאי מילתא — it would emerge in retrospect)* **that the time had already come for the fulfilment of the promise "To your seed I will give this land," and the collective ownership would be given to him (as well) — "I will take it by law"** *(fn. 50: in the manner of a king's conquest; hence "take," against their will). This answers (b), (c) and (d) together: the "law" does not depend on their will — but which law is triggered does. Their consent leaves the matter in the private sphere; their refusal to let Sarah rest by Chava reveals that the collective promise is now due, and that is a king's right, not a trespass.*

DEEP DIVE

Why refusal would "reveal" the time had come

The Rebbe's phrase is *איגלאי מילתא* — a legal term for a fact that was true all along but only now becomes known. Avraham does not threaten to seize the Cave; he states that if the Hittites block Sarah's burial beside Chava — the first woman, formed by G-d's own hand — that refusal would itself show that the Divine timetable had reached the point of transferring sovereignty. Hence there is no chillul Hashem (question c): a sovereign's exercise of his own right is not theft, just as a king's road through a field is not. *(Editorial synthesis of §5 with fn. 50.)*

IN AVODAH

Owning the field without owning the country. Avraham paid in full for a place he could have claimed — because the claim he needed was the personal one. *Editorial reflection:* much of Jewish life is lived as a *ger*: in a world whose "collective ownership" is not ours, we still buy the field — a home, a shul, a daily seder — honestly, at full price, without waiting for the larger promise to arrive.

SUMMARY

Efron sells private title; Hittite sovereignty stays. That is "sojourner," and it is worth paying for. Only if they refused Sarah's burial by Chava would it emerge that the collective promise was already due — a sovereign's right, "I will take it by law."

Two promises, two ownerships

BEFORE WE READ

Now the fifth question: why cite "to your seed" rather than "to you"? The Rebbe reads the two promises as two different grants. "To your seed I will give / have given this land" speaks of "the land" as one whole — collective ownership. "To you I will give it" (13:14–17) is detailed: north, south, east, west, seed like the dust, "walk the land" — the language of individual portions and of chazakah.

Accordingly it is also resolved why Rashi cites here the verse "To your seed I will give this land" (or the Midrash, "To your seed I have given this land") — and not the verse "to you I will give it." By way of introduction:

ו. עפ"ז מתורץ ג"כ מדוע הובא ע"ז בפרש"י הכתוב "לזרעך אתן את הארץ הזאת" (או במדרש "לזרעך נתתי את הארץ הזאת") — ולא הכתוב "לך אתננה", ובהקדים:

Both modes of Israel's ownership of the Land of Israel were promised to Avraham our father: the verses "To your seed I will give this land" and "To your seed I have given the land" concern the collective ownership of the people of Israel over the land, whereas the verse "to you I will give it" speaks of Israel's private ownership *(each Jew)* over his portion of the land.

שני אופני בעלות הנ"ל לישראל בארץ ישראל הובטחו לאברהם אבינו: הכתובים "לזרעך אתן את הארץ הזאת", "לזרעך נתתי את הארץ", ענינם בעלות הכללית של עם ישראל על הארץ, ואילו בהכתוב "לך אתננה" מדובר בבעלות הפרטית של ישראל על חלקו בארץ.

The explanation of this — it may be said: The promise "To your seed I will give this land" (and likewise the verse "To your seed I have given this land") includes the whole land in "general" language — "this land." That is because the subject is "the land" — the Land of Israel, which belongs in its entirety to the entirety of the people of Israel;

וההסברה בזה — יש לומר:

ההבטחה "לזרעך אתן את הארץ הזאת" (וכן הכתוב "לזרעך נתתי את הארץ הזאת") כוללת את כל הארץ בלשון "כללי", "הארץ הזאת". והוא לפי שהנידון הוא "הארץ" — ארץ ישראל השייכת בכללותה לכללות עם ישראל;

whereas in the promise "to you I will give it," the verse elaborates and details, saying *(13:14–17)*: "Look from the place where you are, northward and southward and eastward and westward ... to you I will give it and to your seed forever. And I will make your seed like the dust of the earth, so that if a man can count the dust of the

בההבטחה ד"לך אתננה" הרי הכתוב מאריך בה ומפרט ואומר[51] "ראה מן המקום אשר אתה שם צפונה ונגבה וקדמה וימה גו' לך אתננה ולזרעך עד עולם ושמתי את זרעך כעפר הארץ אשר אם יוכל

איש למנות את עפר הארץ גם זרעך ימנה. קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה גו'".

earth, your seed too can be counted. Arise, walk through the land, its length and its breadth ..."

כלומר:

א) בכתובים אלו מודגש גודל שטח הארץ וגם פרטיו ("וראה גו' צפונה ונגבה וקדמה וימה גו'") וריבוי זרעו של אברהם ומנין בו — שמשמעות המשך הכתובים היא, שנתינת ארץ רחבת ידים כזו מתאימה להההבטחה ד"ושמתי את זרעך כעפר הארץ", שלכן זקוקים הם לארץ גדולה ביותר וחלק זרעך יהי' בצפונה, חלקו בנגבה וכו'; וענין זה קשור עם הבעלות הפרטית של כאו"א מישראל על חלקו בארץ.

That is: (a) these verses emphasize the extent of the land and its particulars ("Look ... northward and southward and eastward and westward") and the multitude of Avraham's seed and their number — the sense of the sequence being that the gift of so broad a land matches the promise "I will make your seed like the dust of the earth": because of that they need a very large land, and part of your seed will be in the north, part in the south, etc. And this is bound up with the private ownership of each Jew over his portion in the land. *Directions and head-counts are the vocabulary of allotment — of who gets which plot.*

עמ' פז

ב) "קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה" — שאברהם יחזיק בארץ, קנין חזקה (כמבואר בגמ'[52]) — קאי ג"כ על קנין השייך לבעלות פרטית, כנ"ל שחזקה היא (בעיקרה) בקנין הפרטי.

(b) "Arise, walk through the land, its length and its breadth" — that Avraham take possession of the land, a kinyan of chazakah (as explained in the Gemara *(Bava Basra 100a, Rabbi Eliezer: walking a field acquires it; Targum Yonasan: "make chazakah in it")*) **— refers as well to an acquisition that belongs to private ownership, as said above, that chazakah is (primarily) a private acquisition.**

DEEP DIVE

Walking the land — Rabbi Eliezer's chazakah

Bava Basra 100a records a dispute: does walking the length and breadth of a field acquire it? Rabbi Eliezer says yes, deriving it from "Arise, walk through the land ... for to you I will give it." Targum Yonasan renders the verse "make your chazakah in it." The Rebbe uses this to show that 13:17 is the language of the individual owner taking possession — and so belongs to the private layer of ownership established in §4.

SUMMARY

"To your seed ... this land" is general — collective ownership. "To you I will give it," with its four directions, countless seed and "walk the land," is detailed — private portions and chazakah. Avraham, claiming the right to override Hittite sovereignty, rightly cited the collective promise.

Head of the nation, father of every Jew

BEFORE WE READ

Why does the collective promise say only "to your seed," while the private one says "to you ... and to your seed"? Because Avraham stands in two relationships: head of the nation (so whatever is given to him is given to the people as a whole) and father of each Jew (so what is given to him passes to each child as inheritance). The footnotes extend this to the convert, who brings bikkurim as Avraham's son.

And it may be said that this is also the reason for the difference between the verses: in the verses speaking of collective ownership it says only "to your seed," whereas in the verses about private ownership it says "to you I will give it and to your seed forever," emphasizing the giving to Avraham himself:

ז. ויש לומר, שזהו גם טעם החילוק שבין הכתובים — דבפסוקים המדברים אודות הבעלות הכללית נאמר רק "לזרעך", ואילו בהכתובים ע"ד הבעלות הפרטית נאמר "לך אתננה ולזרעך עד עולם", בהדגשת הנתינה לאברהם בפ"ע:

Avraham our father was: (a) the head of the Jewish nation, which includes all of Israel; and in that respect anything said to him (or given to him) is a matter of "the community of Israel" *(fn. 53: literally — before Yitzchak's birth Avraham was the whole of Klal Yisrael, the only Jew)*; **and he is also (b) the "father" of each and every Jew individually, as his title "Avraham avinu," father of each Jew.**

אברהם אבינו הי': (א) ראש לאומה הישראלית, הכוללת את כל בנ"י, ומצד זה הנה כל ענין שנאמר אליו (או ניתן לו) הרי זה ענין ד"כלל ישראל"[53]; והוא גם (ב) ה"אב" של כאו"א מישראל באופן פרטי, כתוארו "אברהם אבינו", אביהם של כאו"א מישראל.

Accordingly: the promise to Avraham about collective ownership of the land is to Avraham as head of the nation (the community of Israel), while the promise concerning private ownership is to Avraham as the "father" of each Jew *(fn. 54, Yechezkel 33:24: "Avraham was one, and he inherited the land" — the land passing from one father to many)*.

ולפי זה: ההבטחה לאברהם ע"ד הבעלות הכללית דא"י היא לאברהם בתור ראש האומה (כלל ישראל), וההבטחה בנוגע להבעלות הפרטית — היא לאברהם בתור ה"אב" של כאו"א מישראל[54].

Therefore, in the verses with the promise of collective ownership it says only "to your seed I will give" ("to your seed I have given"), for this is not a case of private inheritance from father to son, but something given to the community of Israel (and note that it is the very same "community" throughout all generations *— fn. 55: "a community does not die," Horayos 6a*); **whereas for private ownership, said to Avraham as "father" who bequeaths to each of his sons, it**

ולכן בהכתובים שבהם באה הבטחה לאברהם ע"ד הבעלות הכללית, נאמר בהם רק "לזרעך אתן" (לזרעך נתתי), כי זה אינו בגדר ירושה באופן פרטי מאב לבן, אלא ניתן לכלל ישראל (ולהעיר שהוא הוא אותו ה"כלל" במשך כל הדורות[55]);

משא"כ בהבעלות הפרטית שנאמרה לאברהם בתור "אב", שמוריש לכאו"א מבניו, נאמר "לך אתננה[56] ולזרעך", שבזה מודגש היחס ד"אב" ו"בן" שבין אברהם וזרעו, שעי"ז באה הארץ בירושה מהאב — אברהם — לזרעו עד עולם.[57]

says "to you I will give it *(fn. 56: hence Rashi on Avodah Zarah 53b grounds the Jews' ownership in "for to Avraham it was said, 'to you I will give it'")* **and to your seed" — emphasizing the father–son relationship between Avraham and his seed, by which the land comes as an inheritance from the father, Avraham, to his seed forever** *(fn. 57 — see the deep dive on the convert)*.

DEEP DIVE

The convert who says "our fathers" — fn. 57

A convert bringing bikkurim must declare "the land You swore to our fathers to give us." May he say it? The Mishnah (Bikkurim 1:4) says no; the Rambam (Laws of Bikkurim 4:3) rules he brings and recites, "for it was said to Avraham, 'I have made you the father of a multitude of nations' — he is the father of the whole world who enter under the wings of the Shechinah." The Rebbe suggests the convert recites not as part of the collective (which received from Avraham as head of the nation) but as a *son inheriting from his father Avraham* — the private line of §7. And Yechezkel 47:21–23 foresees converts receiving portions in the land in the future — again, private ownership inherited from Avraham. The Rebbe closes the note, as often, with ואכ"מ: "this is not the place to elaborate."

SUMMARY

Avraham is both head of the nation and father of each Jew. The collective grant is to the nation: "to your seed." The private grant is an inheritance from a father: "to you … and to your seed forever." Even a convert inherits along that second line.

What the oath actually promised

BEFORE WE READ

Now the Rebbe returns to the oath. Collective sovereignty was given to Israel exclusively — no foreign rule may share it. Residence is different: under conditions, even the seven nations could stay, as Yehoshua's three letters show ("whoever wishes to make peace, let him make peace"). So Avraham's oath was never about sovereignty over Yevus. It promised only that the Jebusites' private title to their city would not be taken without their consent — measure for measure for the private title they had just sold him.

In light of all the above one can also explain the matter of Avraham's oath to the children of Ches "that the children of Israel would not inherit the city of Yevus except with their consent":

עמ' פח **ח.** ע"פ כל הנ"ל יש לבאר ג"כ ענין שבועת אברהם לבני חת "שאין בני ישראל יורשים את עיר יבוס כי אם ברצונם":

Even though Israel were commanded *(Masei 33:52ff.)* **"You shall dispossess all the inhabitants of the land ... and settle in it ... and you shall take the land as an inheritance," which includes not only the act of conquest of collective ownership but also "and settle in it," which is each one's chazakah in his own land — private ownership — nevertheless collective ownership differs from private ownership: collective ownership was given entirely to the people of Israel, without any room for foreign rule; whereas regarding residence in the land, under certain conditions even the nations are permitted to remain in the land — even of the seven nations. As we were commanded** *(Shoftim 20:10ff.)***, "When you approach a city to wage war against it, you shall call to it for peace," and this law applies also to the seven nations** *(Rambam, Laws of Kings ch. 6)***; and as Yehoshua did — "Three letters Yehoshua sent before he entered the land: the first, he sent to them, 'Whoever wishes to flee, let him flee'; and again he sent, 'Whoever wishes to make peace, let him make peace' ..."** *(Rambam ibid. 6:5, from Yerushalmi Shevi'is 6:1; the third letter: "whoever wishes to fight, let him fight")***.**

אף שבנ"י נצטוו[20] "והורשתם את כל יושבי הארץ גו' וישבתם בה גו' והתנחלתם את הארץ", שבזה נכלל לא רק מעשה הכיבוש של הבעלות כללית, כ"א גם "וישבתם בה", שזהו חזקת כ"א בקרקע שלו, בעלות הפרטית — מ"מ שאני הבעלות הכללית מבעלות הפרטית, דהבעלות הכללית ניתנה כולה לעם ישראל, מבלי שום נתינת מקום לשליטת זר; משא"כ בנוגע לישיבה בארץ, הרי בתנאים מסויימים מותרים גם האומות להשאר בארץ, וגם מז' האומות. וכמו שנצטווינו[58] "כי תקרב אל עיר להלחם עלי' וקראת אלי' לשלום", שדין זה הוא גם בנוגע לז' האומות[59], וכמו שעשה יהושע ד"שלשה[60] כתבים שלח יהושע עד שלא נכנס לארץ הראשון שלח להם מי שרוצה לברוח יברח וחזר ושלח מי שרוצה להשלים ישלים כו'"[61].

Accordingly one can explain the case at hand: Avraham's oath was not that Israel would not inherit the collective ownership of the city (land) of Yevus — for it is impossible to swear against G-d's

ועפ"ז יש לבאר בנדו"ד: שבועת אברהם לא היתה שבנ"י לא ירשו את הבעלות הכללית דעיר (ארץ) היבוס — כי אא"פ להשבע נגד הבטחת הקב"ה

"לזרעך אתן (נתתי) את הארץ הזאת"; אלא המדובר בשייכות להבעלות הפרטית, דאף שבנ"י ישלטו על ארץ יבוס כי היא חלק מארצם, מ"מ בקשו לכרות ברית שלא יחזיקו בה ישראל בבעלות פרטית "כי אם ברצונם" (של בני יבוס). והיינו, שגם בני חת הסכימו להשאר תחת שליטת וממשלת בנ"י, וכל כוונתם היתה רק שלא תושלל מהם בעלותם הפרטית על עיר יבוס — שבאופן זה אין איסור (וכההודעה ה"רוצה להשלים ישלים")[62].

promise "To your seed I will give (have given) this land"; rather, it concerns private ownership. Although Israel would rule over the land of Yevus, since it is part of their land, the Jebusites nonetheless asked to make a covenant that Israel would not hold it in private ownership "except with their consent" (of the people of Yevus). That is, the children of Ches too agreed to remain under the rule and government of Israel; all they intended was that their private ownership of the city of Yevus not be taken from them — and in that form there is no prohibition (like the declaration "whoever wishes to make peace, let him make peace") *(fn. 62: the Radak on II Shmuel 24:23 says the Jebusites were in fact "tributaries," paying tax to Yehudah and Binyamin — exactly the status of a nation at peace under Israel's rule)*. *This answers questions (a)–(b) of §1: the oath never touched "to your seed I have given this land."*

[ועניין זה מודגש גם בלשון בקשת בני חת — "אנו יודעים שהקב"ה עתיד ליתן לך ולזרעך את כל הארצות האל, כרות עמנו שבועה כו'", היינו שגם הם יודעים שהקב"ה עתיד ליתן הארץ (כולל עיר היבוס) לישראל, ולכאורה מה מקום לכרות ברית לעשות ההיפך — "שאין בנ"י יורשים כו'"? אלא שגם לדעת בני חת, השבועה "שאין בנ"י יורשים את עיר יבוס" אינה בסתירה לזה "שהקב"ה עתיד ליתן לך ולזרעך את כל הארצות האל"].

[And this is emphasized also in the wording of the Hittites' request — "We know that the Holy One will in the future give to you and to your seed all these lands; make an oath with us, etc." — that is, they too know that G-d will give the land (including the city of Yevus) to Israel. Seemingly, then, what room is there to make a covenant to do the opposite — "that Israel would not inherit, etc."? Rather, even in the Hittites' own understanding, the oath "that Israel would not inherit the city of Yevus" is not in contradiction to "the Holy One will give to you and to your seed all these lands." *Their preamble concedes sovereignty; the oath asks only for their homes.***]**

ובזה יומתק הקשר בין שבועה זו לקניית מערת המכפלה: לאחרי שהסכימו למסור (למכור) לאברהם את בעלותו הפרטית של מקום מערת המכפלה — ביקשו מאברהם, מדה כנגד מדה, שישבע להם דגם כאשר הבעלות הכללית [עמ' פט] של הארץ תעבור לרשות ישראל, לא תלקח מהם הבעלות הפרטית של עיר היבוס "כי אם ברצונם".

And with this the connection between this oath and the purchase of the Cave of Machpelah is sweetened *(יומתק — made to fit more pleasingly)***: after they agreed to hand over (sell) to Avraham the private ownership of the Cave's location — they asked of Avraham, measure for measure, that he swear to them that even when the collective ownership of the land passes into Israel's domain, the private ownership of the city of Yevus would not be taken from them "except with their consent."** *Private title for private title: we gave you yours by consent; promise that ours will be taken only by consent.*

DEEP DIVE

Yehoshua's three letters — peace under sovereignty

The Rambam (Laws of Kings 6:1–5) rules that before any war, even against the seven nations, Israel must offer peace. If a city accepts — taking on the seven Noahide laws, tribute and subordination — its people are not harmed. The Yerushalmi (Shevi'is 6:1) records that Yehoshua sent three letters before crossing the Jordan: flee, make peace, or fight. The Girgashites fled; the Givonim made peace (by trickery); thirty-one kings fought. The Rebbe's point is structural: Torah law itself makes room for a non-Jewish population to keep its homes under Jewish sovereignty. An oath promising exactly that is not an oath against the Divine gift.

SUMMARY

Sovereignty over the land is Israel's alone; residence can be shared by a nation at peace. The oath to the Jebusites was about their homes, not their rule: Israel would govern Yevus but not take its private title without consent — measure for measure for the private title of the Cave.

David and the place of the Mikdash

BEFORE WE READ

Why did David want Yevus? To prepare the site of the Beis HaMikdash. Taking land for the Mikdash is an act for the whole community — the collective layer, like a king taking a field for royal need — so it was never covered by an oath about private title. Avraham, who knew the Akeidah's mountain would hold the Temple, could not have sworn otherwise.

ט. עפ"ז מובן גם המשך הסיפור בפרקי דר"א בנוגע לדוד המלך:

Accordingly, the continuation of the story in Pirkei d'Rabbi Eliezer concerning King David is also understood:

טעמו של דוד ש"רוצה ליכנס בעיר היבוסי" בפשטות הי' כי בא הזמן להכין את מקום המקדש, שהוא בעיר היבוס (ירושלים)[63]. וע"פ הנ"ל, ששבועת אברהם לבני חת היתה רק בשייכות לבעלות הפרטית של העיר, מובן בפשטות, שלקיחת מקום זה כדי להכין בנין המקדש מעיקרא לא נכללת בשבועה זו. שהרי לקיחה זו היא בשביל כלל ישראל, ושייכת לבעלות הכללית על הארץ (וע"ד לקיחת רכוש פרטי הנצרך להנהגת המלוכה ע"י המלך).

David's reason for "wishing to enter the city of the Jebusite" was, simply, that the time had come to prepare the place of the Beis HaMikdash, which is in the city of Yevus (Jerusalem) *(Radal, letter 87)*. **And according to the above — that Avraham's oath to the Hittites concerned only the private ownership of the city — it is simply understood that taking this place to prepare for building the Mikdash was never included in this oath to begin with. For this taking is for the community of Israel, and belongs to collective ownership of the land (like the taking of private property needed for the conduct of the monarchy by the king).**

כלומר: אי קיום השבועה הי' רק אם הי' מגרש אותם מהעיר כדי שיתיישב איש פרטי במקומם, לקיחת הבעלות הפרטית דהיבוסי ע"י בעלות פרטית דבנ"י (וזוהי כוונת הכתוב ביהושע "לא יכלו . להורישם"), משא"כ לקיחת המקום עבור כלל ישראל אין זה שייך להשבועה [וכשם שידע אברהם שהקב"ה עתיד ליתן לו כל הארצות האל, כך ידע שבמקום העקדה בהר ה' יראה[64] — שעתידים לבנות ביהמ"ק בעיר היבוסי, ולא ישבע להם "שאין בנ"י יורשים את עיר יבוס כי אם ברצונם" באופן שבנין ביהמ"ק יהי' תלוי ברצונם של בני יבוס!].

That is: violation of the oath would occur only if he expelled them from the city so that a private individual could settle in their place — taking the Jebusite's private ownership by a Jew's private ownership (and that is the meaning of the verse in Yehoshua, "they could not ... dispossess them" *— Yehoshua's era was the era of allotment and settling, exactly the private layer*); **whereas taking the place for the community of Israel has nothing to do with the oath. [And just as Avraham knew that the Holy One would give him all these lands, so he knew that at the place of the Akeidah, "on the mountain where G-d will be seen"** *(22:14 and Rashi)*, **the Beis HaMikdash would in the future be built — in the city of the Jebusite — and he would not swear to them "that Israel would not inherit the city of Yevus except with their consent" in a way that the building of the Beis HaMikdash would depend on the will of**

the people of Yevus!] *This answers the second question of §2: Yehoshua's task was settlement (private), David's was the Mikdash (collective).*

SUMMARY

David sought Jerusalem for the Mikdash — a taking for the whole people, the king's collective right, outside the oath. Yehoshua's settlers would have taken private homes for private owners — inside it. Avraham, who knew Moriah's destiny, never swore away the Temple.

Conquer as king, then buy as neighbor

BEFORE WE READ

The three-way contradiction in the David story now resolves. The Jebusites barred him unlawfully, claiming the oath covered sovereignty — so David could fight, and removed the idols because the oath was being misused. Capturing the city was a king's conquest: the collective layer. The oath about private title still stood — so David then bought the city, "for Israel," by perpetual deed.

Accordingly it is understood that the Jebusites' refusal to let David enter, by force of the covenant of Avraham's oath, was unlawful — for thereby they opposed Israel's collective ownership of the land (in their mistaken view that Avraham's oath also included that collective ownership of the city of Yevus was theirs); and David was permitted to fight them and capture the city.

יוד. עפ"ז מובן, דזה שבני היבוס לא הניחו לדוד ליכנס מכח ברית שבועת אברהם הי' שלא כדין, שהרי בזה התנגדו לבעלות הכללית של בנ"י על הארץ (בטעותם שבשבועת אברהם נכלל גם שהבעלות הכללית על עיר היבוס היא בידיהם), ומותר לו לדוד להלחם עמהם וללכוד העיר.

And for this reason David ordered the removal of the idols on which the oath was written — since the people of Yevus had used this oath unlawfully. *Answers §2's bracketed question: removing the idols did not annul the oath; it removed an inscription being wielded beyond its terms.*

ומטעם זה צוה דוד להסיר הגלולים שעליהם כתובה השבועה — מאחר שבני היבוס השתמשו בשבועה זו שלא כדין.

However, from this itself it is understood that even after David captured the city of Yevus, the oath was not thereby annulled — for his capture of the city was only by the law of a king's conquest, to rule over them (collective ownership), and that does not touch the oath that their private ownership would not be taken from them "except with their consent";

אמנם, מזה גופא מובן, דגם לאחרי שלכד דוד את עיר היבוס עדיין לא בטלה עי"ז השבועה, כי לכידתו את העיר היתה רק מדין כיבוש מלך, כדי לשלוט עליהם (בעלות הכללית), ואין זה נוגע להשבועה שלא תלקח מהם הבעלות הפרטית "כי אם ברצונם";

therefore, even though he could have dispossessed them by force of collective ownership (in the manner of "a king breaches a fence," etc.), and especially the place of the Mikdash, needed for the community of Israel — nonetheless, to fulfil the oath, "he bought the city of the Jebusite for Israel *(fn. 65: the seemingly superfluous word "for Israel" — collective ownership? But PdRE says David took fifty shekels from each tribe, so it may mean private ownership: that every Jew should have a share in the place of the Mikdash and in Jerusalem)* **by a**

ולכן, אף שהי' יכול להורישם מכח הבעלות הכללית (ע"ד מלך פורץ גדר כו'), ובפרט מקום המקדש שנצרך לכלל ישראל — מ"מ, כדי לצאת ידי השבועה, "קנה את עיר היבוסי לישראל[65] בכתב עולם לאחוזת עולם".

perpetual deed, as an everlasting possession." *Conquest secured the realm; purchase honored the oath. Both of Avraham's grants, and Avraham's word, are kept.*

(From the talk of Shabbos Parshas Re'eh 5746) — *1986. The sicha was edited and printed for Chayei Sarah 5747 in Likkutei Sichos vol. 30; fn. 65 mentions the week's Rambam lesson "in the year this sicha was printed — 5747."*

(משיחת ש"פ ראה תשמ"ו)

DEEP DIVE

"For Israel" — fifty shekels from each tribe

II Shmuel 24 and I Divrei HaYamim 21 tell that David bought the threshing floor of Aravnah the Jebusite for the altar — the plain verses speak only of the threshing floor (fn. 65*). PdRE says he bought the whole city, collecting fifty shekels from each tribe. The Rebbe reads the extra word "for Israel" through that detail: a purchase funded by every tribe gives every Jew a private share in Jerusalem and the place of the Mikdash. He then flags a difficulty and leaves it open (צ"ע): Yoma 12a and the Rambam (Laws of Murderer 9:4) rule Jerusalem was *not* divided among the tribes.

IN AVODAH

A king who still pays. David had the right to take Jerusalem outright, and the need was the holiest there is. He paid anyway, because an ancestor had given his word. *Editorial reflection:* having a right is not the end of the question. Where our own claim is strong, the sicha models asking a second one: is there a promise — ours, or one we inherited — that is still owed?

SUMMARY

The Jebusites wrongly stretched the oath to sovereignty, so David could fight and strip the misused inscription. His conquest was a king's — collective — and left the oath on private title intact. So, to keep Avraham's word, he bought the city for Israel by perpetual deed.

At the Shabbos table

The question. The Midrash says Avraham swore that his children would not take Jerusalem without the Jebusites' consent. But G-d had already given him the land. How can a person promise away what G-d has given?

The Rebbe's answer, in one line. There are two kinds of owning: owning a country and owning a house. Avraham never gave away the country — only a promise not to take people's homes from them without their agreement.

Where it shows up. Avraham buys the Cave from Efron at full price — a house, not a country. Centuries later David conquers Jerusalem as king — the country — and then pays for it anyway, because Avraham's promise about the homes still stood.

To talk about. David had the right and the holiest of reasons. Why pay? What does it say that a king keeps a promise his great-great-grandfather made to strangers? *(Editorial.)*

Footnote apparatus

All 65 footnotes and 5 starred notes, reproduced as printed (status: AS CITED — sources named in the notes have not been independently opened for this edition). The small grey number gives the printed page on which the note's marker falls.

1 פל"ו. p.82

2 כ"ה בפדר"א לפנינו "כרות עמנו שבועה"*. וביל"ש יהושע (רמז כח) "כרות עמנו ברית". וכ"ה בערוך (ערך עור) ואברבנאל ש"ב ה, ו. וביל"ש וירא (רמז פב) "כרות עמנו ברית ושבועה". וראה המשך הלשון בפדר"א "וכתבו עליהם שבועת אברהם. . מפני אות ברית שבועת אברהם". וביל"ש וירא (וערוך) שם "וכתבו עליהם ברית שבועת אברהם". ועד"ז ביל"ש יהושע ובאברבנאל שם "ברית השבועה". ואכ"מ. p.82

* וכ"ה בפדר"א שם להלן בברית שכרת יצחק עם עמי הארץ.

3 פדר"א שם — לפנ"ז. p.82

4 כן הגי' הרד"ל בפדר"א שם, על פי יל"ש וירא ויהושע שם. p.82

5 לך יג, טו. ועוד. וראה לקמן סעיף ג. p.82

6 לך טו, יח. p.82

7 פ' ראה יב, יז. p.82

8 יהושע טו, סג. p.82

9 פ' ראה שם. p.82

10 והוא דלא כפרש"י יהושע שם שלא היו רשאין מחמת השבועה שנשבע אברהם לאבימלך (ולהעיר מתוס' שאנץ לסוטה י, א) — דהרי בימי דוד כבר עברו הדורות שהוזכרו בהשבועה (רש"י ש"ב ה, ח (בסופו). וראה רד"ק שם, ו (בסופו). פי' רבינו ישעי' שם, ט). p.82

11 השקו"ט בפרש"י פ' ראה שם ע"ד הפשט — ראה בארוכה לקו"ש חכ"ט ע' 80 ואילך. p.82

12 ש"ב ה, ז. p.83

13 במשך זמן לאח"ז — כמפורש בש"ב בסופו. p.83

14 רד"ל לפדר"א שם (אות צו). וראה גם אברבנאל שבהערה 2. p.83

15 ואף שכן אמרו לדוד כמפורש בקרא (ש"ב ה, ו) וכהובא בפדר"א — צ"ל שאמרו זה דרך משטה אני בך (וכיו"ב). וראה מפרשים לש"ב שם. p.83

16 בא' מתירוצי הרד"ל שם, "שבאמת השבועה לא בטלה ולכן לא הי' דוד יכול לירש ארצם. . עד שקנאו ממנו אח"ז". ומה שהסיר הגלולים, אינו מפני השבועה (שהי' כתוב עליהם), אלא מפני "שהי' שונא לשמוע ולראות הגלולים בסמוך לו". ע"ש. אבל נוסף לזה שמפשטות הלשון בפדר"א משמע שהסרת הגלולים היתה מפני השבועה הכתובה עליהם, הרי צלמים בכלל היו עוד כו"כ, כדמוכח מקראי. ואכ"מ. p.83

17 רד"ל שם. ועוד. p.83

18 גיטין מו, א. רמב"ם הל' מלכים פ"ו ה"ה. p.83

19 להעיר שביל"ש וירא ויהושע שם, וכן בערוך ואברבנאל שם — לא הובא לשון הפדר"א "כי אם ברצונם של בני יבוס". p.83

20 מסעי לג, נב ואילך. p.83

21 ברד"ל שם "כיון שנצטוו בתורה (שופטים כ, טז) לא תחי' כל נשמה הרי נתבטל הברית ע"פ הדבור". וצ"ע, דלפ"ז גם בימי יהושע כבר בטלה השבועה (ועוד קודם שבע שכבשו), ואיך נאמר ביהושע שם "לא יכלו. . להורישם", שאינם רשאים (כספרי ורש"י ראה שם). ודוחק לומר שלא יכלו מצד החילול השם שבדבר, כי פשטות הלשון לא משמע הכי אלא שנאסרו מצד השבועה עצמה. בזית רענן ליל"ש יהושע שם דבני יבוס "פרצו הגדר תחלה שנלחמו עם ישראל" (ולכן הותר לישראל לכבוש ארצם). אבל ראה רד"ל שם, שביבוסי לא מצאנו שפרצו הגדר. ע"ש. ואכ"מ. p.83

22 פרשתנו כג, ד. p.83

23 פרש"י עה"פ, מב"ר פנ"ח, ו. p.83

24 בב"ר "אם רציתם גר ואם לאו מארי ביתא". p.84

25 לך יב, ז. ובב"ר הובא פסוק אחר — ראה בסוף הסעיף. p.84

26 פרשתנו שם, ט. p.84

27 ולהעיר מפדר"א שהובא לעיל (סעיף א), ש"אמרו לו אנו יודעים שהקב"ה עתיד ליתן לך ולזרעך כו'". p.84

28 להעיר מפי' המיוחס לרש"י בב"ר שם "מארי ביתא, בעל כרחכם שכך כו'". אבל מובן שאין כוונתו שיקחנו בחזקה ובזרוע, כ"א בע"כ בדין. p.84

29 פרשתנו שם, ו. p.84

30 ראה וירא (יח, יט) למען אשר יצוה גו' לעשות צדקה ומשפט. p.84

49 ראה פרש"י פרשתנו כג, ב. p.86

50 ע"ד כיבוש מלך. ולכן אמר ע"ז "אטלנה מן הדין" שמשמעו בע"כ. p.86

51 לך יג, יד-יז. p.86

52 ב"ב ק, א (דעת ר"א). ובתרגום יונתן לך שם "עבד בה חזקתה". וראה גם ירושלמי קדושין פ"א ה"ג. וכן בהנסמן לעיל הערה 39. p.87

53 וכפשוטו, דאז (לפני לידת יצחק) הי' אברהם כלל ישראל להיותו היהודי היחידי. ולהעיר מצפע"נ עה"ת ר"פ וישב בנוגע ליעקב. p.87

54 להעיר מיחזקאל לג, כד: אחד הי' אברהם ויירש את הארץ ואנחנו רבים לנו נתנה הארץ למורשה. p.87

55 דצבור לא מת (הוריות ו, א) — אלא שצ"ע אם כן הוא בנוגע לפני מ"ת ולאחר מ"ת. p.87

56 ראה גם ע"ז נג, ב: מכדי ירושה היא להם מאבותיהם. ובפרש"י שם ד"ה ואשריהם. וע"פ הנ"ל בפנים יש לפרש מ"ש רש"י שם "שהרי לאברהם נאמר כי לך אתננה", כי שם קאי לא רק בדין הבעלות הכללית אלא בדין הבעלות הפרטית, וכדיוק לשון הגמרא "ירושה היא להם מאבותיהם". וראה יחזקאל שם ובמפרשים. ועצ"ע. p.87

57 ואולי יש לקשר לזה השקו"ט והפלוגתא אם גר מביא בכורים וקורא (ראה בכורים פ"א מ"ד), ולהלכה פסק הרמב"ם (הל' בכורים פ"ד ה"ג) "הגר מביא וקורא שנאמר לאברהם (לך יז, ה) אב המון גוים נתתיך הרי הוא אב כל העולם כולו שנכנסין תחת כנפי שכינה". וראה פיהמ"ש להרמב"ם בכורים שם. וע"פ הנ"ל י"ל דזה מה שגר קורא הוא לא מצד היותו חלק מכלל ישראל (כבנ"י שאצלם ישנה הבעלות כללית מאברהם כראש האומה), כ"א בגדר בן היורש מאב שלו — אברהם*. ולהעיר שלעתיד גם הגרים יטלו חלק בארץ, שנאמר (יחזקאל מז, כאכג) "וחלקתם את הארץ וגו' לכם ולהגרים הגרים בתוככם וגו' והי' בשבט אשר גר הגר אתו שם תתנו נחלתו". וי"ל דזהו בגדר בעלות פרטית שלהם בארץ דיורשים מאברהם**. וראה רמב"ן ב"ב (פא, א) שהגרים בני אברהם ראוים לירושה אלא שנתחלקה הארץ ליוצאי מצרים כו'. וראה אנציקלופדי' תלמודית ערך גר. וש"נ. ואכ"מ. p.87

* להעיר מפיהמ"ש להרמב"ם שם: לפי שאברהם הי' אב לכל העולם לפי שהוא למדם אמונה.

** וראה המשך דברי הרמב"ם בהל' בכורים שם "ולאברהם היתה השבועה תחלה שיירשו בניו את הארץ". פי' הכס"מ שם. אבל ראה שו"ת שאגת ארי' סמ"ט.

58 שופטים כ, יו"ד ואילך. p.88

59 רמב"ם הל' מלכים פ"ו. וראה בארוכה לח"מ שם. p.88

60 רמב"ם שם ה"ה (מירושלמי שביעית פ"ו ה"א). p.88

61 וראה רמב"ן שופטים שם. מפרשי רש"י שם. ועוד. p.88

31 ברש"י בב"ר שם: הריני כגר. ובמדרש אגדה (באבער): אם תרצו אהי' כגר ואם לאו אהי' כתושב. p.84

32 להעיר מהגירסא בב"ר (הובאה בהוצאת תיאדור) "אם רציתי". וכן במדרש שכל טוב כאן. p.84

33 לך יג, טו. ועד"ז שם, יז. וראה הלשון בפדר"א שהובא בתחילת השיחה. p.84

34 ב"ר שם. p.84

35 לך טו, יח. p.84

36 חלה פ"ב ה"א. p.84

37 ב"ר פמ"ד, כב. p.84

38 ביאור דברי רש"י (והשינוי לגבי לשון המדרש) ע"ד הדרש (והרמז) — ראה לקו"ש חט"ו ע' 146 ואילך (וש"נ). וראה שם ע' 204 ואילך ע"ד ההלכה. p.84

39 דאף שא"י ירושה לנו מאבותינו (ב"ב קיט, ב. ע"ז נג, ב) — מ"מ "לא נקנית להם אלא בחזקה כו' במה ירשתם בישיבה כו'" (שו"ע אדה"ז חו"מ קו"א להל' הפקר בתחלתו). וראה בארוכה השקו"ט בגדרי הבעלות דא"י מזמן האבות — אנציקלופדי' תלמודית ערך א"י (ע' ר ואילך. וש"נ). וראה גם לקו"ש חט"ו ס"ע 103 ואילך. וש"נ. ועוד. ואכ"מ. p.85

40 ראה המקנה קידושין (כו, א ד"ה בחזקה מנ"ל. שם יד, ב ד"ה בא"ד ועוד נראה) דהחזקה היינו החלוקה שביניהם לקנות כאו"א חלקו, ולא לקנות מן הכנענים. ועיין שו"ע אדה"ז שם. ואכ"מ. p.85

41 ראה שו"ע אדה"ז שם ס"ג. p.85

42 גיטין י, ב. וש"נ. וראה קו"א לשו"ע אדה"ז שם. p.85

43 ראה רמב"ם הל' גזלה ואבידה פ"ה הי"א ואילך. הל' מלכים פ"ד. p.85

44 ב"ב ק, ריש ע"ב. וראה גם משנה סנהדרין כ, ב ובפרש"י שם. וראה רמב"ם הל' מלכים פ"ה ה"ג ובלח"מ שם. p.85

45 ובארות אברהם ויצחק, קנית חלקת השדה מיד בני חמור נשיא הארץ וכו' יוכיחו. p.85

46 שנעשית על ידי כיבוש יהושע (דאתי כיבוש ומבטל כיבוש — ראה הנסמן בהערה הבאה). וראה בהנסמן לעיל הערה 39. ואכ"מ. p.85

47 רמב"ם ספ"ו מהל' ביהב"ח ובנ"כ שם. p.85

48 לב, מד. וראה ב"ב כח, סע"ב. וברבינו גרשום שם: מי שקנה עכשיו בתים או שדות במקום הזה יכתוב בשטר ויחתום עדים כדי שתהא הקרקע ברשותכם וכשתחזרו מן הגלות ויבואו המוכרים להוציא מידכם כו' תראו להם שטריכם כו'. p.85

65 תיבה זו (שלכאורה מיותרת) משמעה — בעלות כללית דישראל. אבל עפמ"ש בפדר"א שם שדוד לקח מכל שבט נ' שקלים י"ל, שהכוונה לבעלות פרטית, כדי שיהי' לכל ישראל קנין במקום המקדש ובעיר ירושלים (כפשטות לשון הפדר"א שדוד קנה כל עיר היבוסי*). וצ"ע בהא שירושלים לא נתחלקה לשבטים (יומא יב, א. רמב"ם הל' רוצח ושמירת נפש פ"ט ה"ד (מהשיעורים דשבוע זה — בשנת הדפסת השיחה — תשמ"ז)). ואכ"מ. p.89

* והוא דלא כפשטות הכתובים בסוף ש"ב (ודה"א כא, יח ואילך) שקנה רק מקום הגורן (מקום המקדש). וראה זבחים קטז, ב ובפרש"י שם.

62 ראה בארוכה רד"ק ש"ב כד, כג שבני היבוס היו "למס עובד"* (ראה רמב"ם הל' מלכים שם ה"א). וצע"ק שבשופטים (א, כא) לא נאמר אצל היבוסי שהיו "למס" כמש"נ שם לאח"ז אצל שאר האומות ש"לא הורישו". p.88

* דמפשטות לשונו "שנשארו שם משכבשוה בני יהודה כו' והיו שם למס עובד כו' ע"י המס שהיו עובדים לבני יהודה ובני בנימין" משמע שכוונתו דעוד מזמן כיבוש בני יהודה ובני בנימין היו למס עובד (אבל ראה אברבנאל ש"ב שם).

63 ראה רד"ל לפדר"א שם אות פז. וראה מפרשים לש"ב בסופו. p.89

64 וירא כב, יד ובפרש"י שם. p.89

Colophon

SOURCE

Sicha of the Lubavitcher Rebbe, Shabbos Parshas Re'eh 5746; printed in Likkutei Sichos vol. 30 (Kehot), Chayei Sarah, sicha 1, pp. 82–89. Hebrew from the digital editions (chabad.org/torah-texts/6485396; dach.dev/likkutei-sichos/30), checked against photographs of pp. 82–83.

ELUCIDATION

Translation, interwoven elucidation, deep dives, reflections, diagrams, glossary and summaries prepared for this edition. They are editorial, marked as such, and carry no authority beyond themselves.

VERIFICATION

Hebrew body: VERIFIED against print for pp. 82–83; two concordant digital witnesses for pp. 84–89. Footnotes: AS CITED. One witness variant flagged (fn. 57**).

PREPARED BY

Shimon Rosenberg — shimon@reshimu.ai · reshimu.ai

OPENCHASSIDUS

Prepared 21 Cheshvan 5787 (1 November 2026). Sacred text — please do not discard.

OPENCHASSIDUS · NEW EDITIONS WEEKLY

Sign up to receive them

reshimu.ai/editions